

A CENZÚRÁN INNEN

A demokratikus centralizmus elve

Helyszín: útlevélosztály.

Fürge tekintetű, magabiztos úr ökonomikus mozdulatokkal, rövid kísérszövegekkel pakolja a civil ruháját rendőr-egyenruhaként viselő tisztviselő elé adatait. Minden igazoló okmány megvan, simán halad az ügykezelés. Hopp!, mégis baj van: hol található a kliens munkahelyi főnökének jóváhagyó aláírása?

- Ja, az nincs.

- Hogyhogy? - A tautologikus kérdésben felcsillan a győzelmi mámor: a külföldre utazás bürokratikus kálváriájának első állomása tisztázatlan, az ügyfélnek minden esélye megvan, hogy előlről kezdje a szükséges okmányok beszerzését, vagy lemondja az utazást. Hősünk azonban nem esik ki született vagy talán társadalmi szerepkörének köszönhető magabiztos derűségéből. Magyarázni kezd, célratörő tömörséggel és felhőtlenül:

- Nincs ilyen jóváhagyásom, mert én vagyok saját magam főnöke.

- Hogyhogy? - A kérdésnek csupán tautologikus volta emlékeztet az elsőre, hangsúlya egészen más: zavarodottság első jelei, értetlenség cseng ki belőle.

Hősünk azonban változatlan magabiztossággal, magától értetődően magyarázza az "érthetlent":

- Egy vállalat és a bank között vagyok közvetítő, saját magam felelek munkámért.

- Akkor is kell legyen egy önt ellenőrző hatóság, itt pedig egy ön fölött közvetlenül rendelkező személy. - Ezt már egy tapasztaltabb, civil ruháját fesztelenebbül hordó tisztviselő mondja, fiatalabb - talán újonc - kollégájának segítségére sietve.

- Ugyan, saját magam írom alá az általam megfogalmazott s a bankhoz postázott okmányokat, nincs főnököm - s a nyomaték kedvéért könnyed, hanyag minuciozitással idézi a nemtudomminek nemtudomhányadik paragrafusát -, nos, hát ez az én esetem - teszi hozzá sátániba hajló joviális mosollyal.

A civil jelmezbe barátságosított belügyis tiszt nem tudja, hogy minek hányadik paragrafusa ez az eset - arcáról leolvasható -, de a kapásból idézett paragrafus s több alcikkely meggyőzi arról, hogy jobb a fiatal kollégát magára hagyni, így az csupán magamagát, s nem a megfellebbezhetetlen hatalmú intézményt járhatja le. S a fiatalabb kolléga, azonosíthatatlan egyenruhájában máris veszi lába alól a talajt, fölényhelyzete, melyből a Jóisten sem mozdítaná ki, ha hinne benne, máris a teljes zavarodottságba csap át. Ilyen még nem volt; a marxista-leninista esti egyetemen azon kívül, hogy Jóisten nincs, talán ezt az egyetlen dolgot sulykolták bele megingathatatlan bizonyossággal: mindenkinek van főnöke, minden hatósági szerv alárendelődik egy "felsőbbségnek". Megkapaszkodik hát e második sarkigazságban, s lakonikus ünnepélyességgel szavalja:

- Mindenkinek van főnöke!

- Tudom. De nekem nincs! - S máris röpködnek a levegőben a paragrafusok, törvénycikkelyek s hangzatos vállalatok címei, rangjai.

- Ez az - csap le tisztviselőnk egy hangzatos névre. - Látja, annak is van egy főnöke, s máris deklarálja, hogy X vezérigazgató az Y központi szervnek tartozik számadással, majd, kiváló szóközi képességgel a személyneveket hivatalos szervek címével helyettesíti, ezek már személytelenebbek, tehát divinatorikusabb kicsengésűek, s mindegyikről kimutatható, hogy egy még felsőbb De.Mi.Ur.Go.Sz.-nak alárendeltje. Hősünket nem ragadja magával a szóokló heve, derűsen tudatja, mindezzel tisztában van, de ő még valamit tud: *neki nincs főnöke*. Nem tartozik számadással a hivatali ranglétrán fölötté elhelyezkedő X vezérigazgatónak, mert az Y vállalat ügyeit ő párhuzamosan intézi annak működésével, s nem alárendelődve, továbbá a banknak sem, ahová jelentéseit küldi, mert annak nem alkalmazottja. A tisztviselő arcán bárgyú mosoly s teljes tanácstalanság, csupán a helyzet váratlanságától vezérelve fogadja el az utazni szándékozó dossziéját, egyetérteni nem tud, mivel érteni sem érti a helyzetet.

Hősünk már kifelé tart, mikor diadalmas felkiáltás hallszik mögötte: az iratokat már csak mechanikusan ellenőrző tisztviselőnk felfedezte, hogy az egyik űrlapon, ahol eleve megvolt a "FŐNÖK" rovat, egy aláírás található:

- Tehát mégis van főnöke!!!

- Á, dehogy - fordul vissza az ügyfélhez illő svejkséggel megáldott úr -, az csupán egy illető aláírása, mivel nem akartam kitöltetlenül hagyni az űrlap azon részét sem.

- Miféle illető? - indignálódik a fölényhelyzet visszaszerzésében bízó tisztviselőnk. - Maga csak úgy megállít az utcán "egy illetőt", s aláírta vele űrlapját?

- Á, dehogy - zárja le az ügyet ismerősünk. - Az illető a beosztottam.

(Mészáros István)